
Florisztikai adatok a Harangod és a Dél-Cserehát löszvidékéről

MOLNÁR Csaba

H-3728 Gömörszőlős, Kassai u. 34.; birkaporkolt@yahoo.co.uk

Floristical data from loess substrate of Harangod and South-Cserehát (NE Hungary)

Abstract – This paper contains the new floristic results of the author from Harangod and South-Cserehát, collected between 2009 and 2013. It presents data on 66 and 48 species respectively. Several new localities of forest-steppe species (e. g. *Artemisia pontica*, *Corydalis cava*, *Galium odoratum*, *Lilium martagon*, *Melica altissima*, *Thalictrum minus*, *Viola elatior*), meadow species (e. g. *Gratiola officinalis*, *Senecio sarracenicus*) and adventiv plants (e. g. *Gypsophila perfoliata*, *Panicum capillare*, *Typha laxmannii*) are published here.

Keywords: floristic data, forest-steppe, loess, Harangod, South-Cserehát

Összefoglalás – Jelen dolgozat a Harangodban 2009-ben, valamint a Dél-Cserehátban 2012-ben és 2013-ban gyűjtött florisztikai adatokat tartalmazza, melyek 66, illetve 48 taxonra vonatkoznak. A vizsgálat elsősorban a potenciális erdőssztyepp-területekre terjedt ki, az ehhez köthető flóra nyomait keresi (pl. *Artemisia pontica*, *Corydalis cava*, *Galium odoratum*, *Lilium martagon*, *Melica altissima*, *Thalictrum minus*, *Viola elatior*). Emellett néhány esetben a csatlakozó üdébb területek fajai (pl. *Gratiola officinalis*, *Senecio sarracenicus*) és idegenhonos növények (pl. *Gypsophila perfoliata*, *Panicum capillare*, *Typha laxmannii*) adatai is közlésre kerülnek.

Kulcsszavak: Dél-Cserehát, erdőssztyepp, florisztikai adatok, Harangod, lösz

Bevezetés

A terület jellemzése

A Harangod és a Dél-Cserehát az Alföld és az Északi-középhegység találkozásánál lévő tájak, melyeket a Hernád széles völgye választ el egymástól. A vizsgált terület a hazai lösz-erdőssztyepp övében fekszik. Egykor kiterjedt mezei juharos, illetve tatárjuharos lösztölgyesek borították, löszgyepekkel és feltehetően cserjésekkel váltakozva. (ZÓLYOMI 1989) A területen közvetlenül találkozhattak az egyébként kontinentális léptékben egymástól jelentősen eltérő nyílt és zárt (más néven kontinentális és szubmediterrán, vagy északi és déli) erdőssztyepp erdei (vö. VARGA *et al.* 2000, MOLNÁR *et al.* 2012). Mára ezeknek romjai is alig maradtak meg. A megmaradt vegetáció, illetve jobbra csak flóra, a mezsgyékre, halmokra és a kis kiterjedésű, erős emberi hatás alatt álló maradvány-foltokra szorult vissza.

A tágabb terület flórájában a hazai viszonyokhoz képest fokozott kontinentalitás érvényesül, ennek példája a *Crambe tataria*, *Paeonia tenuifolia*, *Aster oleifolius* előfordulása, illetve az *Amygdalus nana* és a *Phlomis tuberosa* tömeges, gyakran pionír jelenléte.

A **Harangod** a Hernád, a Sajó és a Takta körbeölelte lösz-plató, melyet északon a Szerencsi-dombság és az Abaúji-Hegyalja vulkanikus alapkőzetű, vékonyabb talajú területe határol.

Potenciális vegetációja nagyobb részben tatárjuharos, kisebb részben mezei juharos lösztölgyes, a laposokban, vízfolyások mentén tölgy–kóris–szil ligeterdő (vö. JAKUCS *et al.* 1968). Feltételezhető, hogy löszgyepek mindig is voltak a területen, vagy legalábbis több ezer éve léteznek itt. A szomszédos Hernád-szakadópart nem képzelhető el, hogy valaha is teljesen beerdősödött volna (ZÓLYOMI & FEKETE 1994, SZABÓ 1997, HUDÁK 2008).

Természetes erdőfolt mára nem maradt a területén. Az utolsó erdő favagyonát – Megyaszó mellett – háborús jóvátételként a Szovjetunióba szállították, a területét felszántották (HANKÓ 1990).

A természetes gyepeket csupán néhány kisebb legelő és alkalmanként szántott „vadvizet” terület képviseli. A Harangod felszántása a török kiűzését követő Habsburg megszállás után itt kialakított majorságok és a gabona-export miatt már az 1700-as években szinte teljes. Ekkor már csak a vízfolyások mentén vannak gypsávok (I. katonai felmérés).

A területen természetes növényzet jobbára csak mezsgyéken és néhány halmon maradt meg. Az egykori erdőssztyepp-tájak sorsára különösen jellemző, hogy flórájuk mára szinte csak utak mentén, halmokon, egykori földművek területén élt túl. Erre már ZÓLYOMI Bálint felhívta a figyelmet (ZÓLYOMI 1969, ZÓLYOMI & FEKETE 1994), a kérdés időszerűségét CSATHÓ András István is hangsúlyozza (pl. CSATHÓ 2009, 2010), megállapításai a Harangodra is igazak.

A **Dél-Cserehát** vizsgált része a Sajó és a Hernád összefolyásától északra lévő löszös dombvidék. A területet botanikai szempontból az innen is leírt mezei juharos tölgyes tette híressé (FEKETE 1965). A tölgyesek még felismerhetőek, de kiterjedésükben megfogyatkoztak, jellegükben és fajgazdságukban erősen leromlottak. Potenciálisan ez az erdőtípus boríthatta a területet, a meredekebb déli lejtőkön és a jobban kiszáradó tetőkön tatárjuharos lösztölgyessel mozaikosan. Állományaik jelentős része ma vagy akác, vagy szántott faültetvény (FARKAS 2004). A keskenyebb völgyek alján égeresek, a szélesebb völgyekben tölgy–kóris–szil ligeterdők és mocsarak élhetnek, élnek (vö. ZÓLYOMI 1968).

Bár a területen a mezőgazdasági művelésre kitűnően alkalmas talajok alakultak ki, a változatos domborzat miatt a rendszerváltást követően szinte minden nem sík szántót felhagytak. Ezek akác, vagy jobb esetben külterjes legeltetéssel hasznosítják az (egyelőre még gyomvegetációval) borított parlagokat. Mivel a terület aprófalvas, egykor számos kisparcellás gyümölcsös és szőlő volt itt. Ezeket kevés kivétellel szintén felhagyták. Jobbára akác, vagy de számos értékes, kis területű folt van még.

Kutatástörténet

KITAIBEL Pál több útja során is érintette a területet, de átutazásai közben csupán néhány szórvány-adattal járult hozzá ismeretéhez (GOMBOCZ 1945, LÖKÖS 2001). 1796-ban *Iter maramarosiense primum*, 1803-ban *Iter bereghiense*, 1807-ben *Iter rankense*, 1813-ban *Iter bartphense* és végül 1815-ben *Iter maramarosiense secundum* útja során érintette a Dél-Cserehátot, vagy a Harangodot (MOLNÁR V. 2007).

A Harangod növényzete mára olyannyira tönkrement, – hogy kevésbé meglepő módon – önálló tanulmány eddig nem foglalkozott vele. A legtöbb adatot Lakatos Endre Szerencsi-dombság és környékét feldolgozó doktori értekezése (LAKATOS 1967, 1975) tartalmazza.

A Dél-Cserehát már több kutatót vonzott. Igen fontos a már említett mezei juharos tölgyes felfedezése és bemutatása (FEKETE 1965), majd Farkas József több tanulmánya (FARKAS 1996, 2004).

A vizsgált terület szomszédos tájainak növényzete – részben a közelmúlt kutatásai alapján – viszonylag jól feltárt. Az utóbbi időben megjelent művekben egy-egy szórvány-adatot is lehetünk a jelen közleményben tárgyalt területről. Elsősorban a Cserehát északi részét vizsgálta JAKUCS (1952, 1954). A Hernád völgyéből FARKAS *et al.* (2007) közölnek számos adatot. A Harangodtól északrakeletre lévő Szerencsi-dombság és Hegyalja flóráját MOLNÁR & TÜRKE (2007), a Harangodtól délre lévő Tisza-ártér vegetációját és tájtörténetét MOLNÁR (1996a, 1996b) dolgozta fel, majd a Taktaközéből TAKÁCS & ZSÓLYOMI (2011) közölnek adatokat. A vizsgált területtől délre, délnyugatra lévő Sajó–Hernád-sík flóráját TAKÁCS *et al.* (2013) mutatják be.

További szórvány-adatokat találhatunk NYÍRI (2003, 2005), VIRÓK & FARKAS (2007), HUDÁK (2008), VIRÓK *et al.* (2011) és FARKAS (2011) munkáiban.

Anyag és módszer

A felsorolt adatok a Harangod esetében 2009-ben, a Dél-Cserehát esetében nagyjából 2012-ben, kisebb részben 2013-ban, az erdőssztyepp-vegetáció maradványainak kutatása közben kerültek megfigyelésre.

A fajok nevezéktana és sorrendje KIRÁLY (2009) munkáját követi. Az adatok településenként, alfabetikus sorrendben kerülnek felsorolásra, a közép-európai flóratérképezés (KEF) rácsháló egységeinek (KIRÁLY 2003) feltüntetésével.

Az adatokat tájegységenként csoportosítottam. Ennek oka egyrészt a könnyebb tájékozódás, másrészt így szeretném elkerülni, a meg nem adott adatok okozta tévedéseket (pl. a Harangodban a *Quercus robur* figyelemre érdemes, ugyanakkor a Dél-Cserehátban a fa gyakran fordul elő).

A tanulmány közli TAKÁCS Attila néhány adatát is. Ezt (TA) monogram jelzi.

Enumeráció

Harangod

- 128. *Quercus robur* L.** – *Girincs*: Pap-föld, egy árok mentén öreg, kivágott tókéi és több fiatal fáska [8091.2, 8092.1]; *Megyaszó*: Kis-erdő, részben telepítve, részben (szub?)spontán [7892.1, 7892.3]; 29-es-tábla és Iskola-tábla közötti út mezsgyéje [7892.3, 7892.4].
- 336. *Lychnis viscaria* L.** – *Megyaszó*: Kis-erdő [7892.1].
- 339. *Silene otites* (L.) Wibel** – *Gesztely*: az újharangodi út mezsgyéje [7892.3].
- 358. *Gypsophila perfoliata* L.** – *Gesztely*: az újharangodi út elején, attól D-re, törmelékdombon [7891.4].
- 376. *Dianthus collinus* Waldst. & Kit.** – *Gesztely*: az újharangodi út mezsgyéje [7891.4, 7892.3]; *Girincs–Köröm–Sajóhídvég*: a Köröm felé vezető műút mezsgyéjén [7991.4, 8091.2].
- 418. *Clematis integrifolia* L.** – *Bekecs–Taktaszada*: a két falut összekötő műút mezsgyéje [7892.4]; *Gesztely*: temető (Hernád-magaspart) [7891.4]; az újharangodi út mezsgyéje [7891.4, 7892.3]; Újharangodi-legelő, vagy Illés-tanya legelője [7892.3]; *Girincs*: az Abonyi-halomtól É-ra futó műút mellett [7992.3]; Pap-föld, egy árok mentén [8091.2, 8092.1]; *Girincs–Köröm–Sajóhídvég*: a Köröm felé vezető műút mezsgyéjén [7991.4, 7992.3, 8091.2, 8092.1]; *Girincs–Sajóhídvég*: a Kesznyéten–Köröm–Tiszalúc közti műutak találkozásánál [7992.3]; *Girincs–Sajóhídvég–Tiszalúc*: Sarkad és az üzemvízcsatorna közötti műút

- mezsgyéje [7992.3]; *Hernádnémeti*: a Rakottyás és a 37-es út közötti mezsgyén [7892.3, 7892.4]; *Megyaszó*: az Újharangod–Szerencs műút mezsgyéje [7892.3, 7892.4]; *Tiszalúc*: Lúcs és Sarkad közötti műút mezsgyéje [7992.3].
- 424. *Adonis vernalis* L.** – *Megyaszó*: Kis-erdő [7892.1].
- 436. *Ranunculus pedatus* Waldst. & Kit.** – *Bekecs*: Felső-hágó és Ötvékás közötti kis gyepek [7892.4].
- 450. *Ranunculus auricomus* agg.** – *Megyaszó*: Kis-erdő [7892.1].
- 457. *Ceratocephala testiculata* (Crantz) Roth** – *Bekecs*: Felső-hágó és Ötvékás közötti kis gyepek [7892.4]; *Szentistvánbaksa*: a buszmegálló körül, murvával leszórt talajon (TA – 2011) [7792.3].
- 462. *Thalictrum minus* L.** – *Gesztely*: temető (Hernád-magaspart) [7891.4]; *Girincs*: Abonyi-halom [7992.3]; *Megyaszó*: az Újharangod–Szerencs műút mezsgyéje [7892.4]; Újharangod–Újvilág-tanya közötti út mezsgyéje, az Iskola-táblánál [7892.3]; Kis-erdő [7892.1].
- 470. *Berberis vulgaris* L.** – *Megyaszó*: Kis-erdő [7892.1, 7892.3].
- 527. *Rapistrum perenne* (L.) All.** – *Abaújszántó*: Büdi-járó mezsgyéje [7792.2]; *Gesztely*: temető (Hernád-magaspart) [7891.4]; az újharangodi út elején, attól D-re, törmelékdombon [7891.4]; az újharangodi út mezsgyéje [7891.4, 7892.3]; *Girincs–Sajóhídvég–Tiszalúc*: Sarkad és az üzemvízcsatorna közötti műút mezsgyéje [7992.3]; *Hernádbüd*: Büdi-hegy (Hernád-magaspart) [7692.4, 7792.2]; *Pogányvár* [7792.2]; *Újcsanálos*: Hajcsár-út vagy Nagy-út mezsgyéje [7892.3].
- 589. *Thlaspi jankae* A. Kern.** – *Megyaszó*: Kis-erdő [7892.1].
- 647. *Saxifraga tridactylites* L.** – *Bekecs–Taktaszada*: a két falut összekötő műút mezsgyéje [7892.4].
- 678. *Rosa spinosissima* L.** – *Girincs–Köröm–Sajóhídvég*: a Köröm felé vezető műút mezsgyéjén [7991.4, 8091.2]; *Megyaszó*: az Újharangod–Szerencs műút mezsgyéje [7892.4].
- 736. *Fragaria viridis* Duchesne** – *Gesztely*: az újharangodi út mezsgyéje [7891.4, 7892.3]; *Girincs–Sajóhídvég*: a Kesznyéten–Köröm–Tiszalúc műutak találkozásánál [7992.3]; *Tiszalúc*: Sarkadi-legelő [7992.3].
- 819. *Cerasus mahaleb* (L.) Mill.** – *Megyaszó*: Kis-erdő, telepítve? [7892.1].
- 820. *Cerasus avium* (L.) Moench subsp. *avium*** – *Megyaszó*: Kis-erdő [7892.1].
- 829.1 *Prunus insititia* L.** – *Gesztely*: az újharangodi út mezsgyéjén, részben ültetve, részben szubszpontán [7892.3].
- 866. *Astragalus exscapus* L.** – *Megyaszó*: Kis-erdő szélén [7892.1].
- 869. *Astragalus glycyphyllos* L.** – *Gesztely*: az újharangodi út mezsgyéje [7892.3].
- 922. *Lathyrus latifolius* L.** – *Girincs–Köröm–Sajóhídvég*: a Köröm felé vezető műút mezsgyéjén [7991.4, 8091.2].
- 1062. *Euphorbia virgata* Waldst. & Kit.** – A Harangod jobb mezsgyéiben és száraz gyepeiben közönséges.
- 1083. *Acer tataricum* L.** – *Hernádbüd*: Boszorkány-hegy (Hernád-magaspart) [7792.2].
- 1096. *Euonymus europaeus* L.** – *Girincs*: Pap-föld, egy árok mentén [8091.2, 8092.1].
- 1106. *Vitis vinifera* L.** – *Girincs*: Abonyi-halom [7992.3]; *Girincs–Köröm–Sajóhídvég*: a Köröm felé vezető műút mezsgyéjén [7991.4, 8091.2].
- 1158. *Viola hirta* L.** – *Megyaszó*: Kis-erdő [7892.1].
- 1163. *Viola elatior* Fr.** – *Tiszalúc*: a Csúrkertben, vasúti mezsgyén [7992.3].
- 1244. *Eryngium planum* L.** – *Girincs–Köröm–Sajóhídvég*: a Köröm felé vezető műút mezsgyéjén [7991.4, 8091.2].

- 1266. *Libanotis pyrenaica* (L.) Bourg.** – *Abaújszántó*: Büdi-járó mezsgyéje [7792.2]; sínek mentén a vasútállomásnál (TA – 2010) [7793.1]; *Megyaszó*: Sugoró–Bocskor (TA – 2010) [7792.3, 7892.1].
- 1271. *Seseli varium* Trevir.** – *Gesztely*: az újharangodi út mezsgyéje [7892.3].
- 1312. *Peucedanum alsaticum* L.** – *Tiszalúc*: Lúc és Sarkad közötti műút mezsgyéje [7992.3].
- 1317. *Heracleum sphondylium* L.** – *Gesztely*: az újharangodi út mezsgyéje [7892.3]; *Újcsanáros*: Hajcsár-út vagy Nagy-út mezsgyéje [7892.3].
- 1351. *Androsace elongata* L.** – *Taktaharkány*: Jajhalom és Újsiska között, műútmezsgyén [7992.1, 7992.2].
- 1392. *Vinca herbacea* Waldst. & Kit.** – *Megyaszó*: az Újharangod–Szerencs műút mezsgyéje [7892.3].
- 1410. *Heliotropium europaeum* L.** – *Gesztely*: Kereszt-sor, szántó szélén [7891.4]; *Tiszalúc*: Danka-dűlő, szántón [7992.3].
- 1412. *Lithospermum officinale* L.** – *Bekecs–Taktaszada*: a két falut összekötő műút mezsgyéje [7892.4]; *Girincs*: Pap-föld, egy árok mentén [8091.2, 8092.1].
- 1428. *Nonea pulla* (L.) DC.** – *Abaújszántó*: Büdi-járó mezsgyéje [7792.2]; *Bócs*: Tiszalúc–Hernádnémeti műút mezsgyéje [7991.2, 7992.1]; üzemvízcsatorna menti depónián (TA – 2010) [7991.4]; *Megyaszó*: Kis-erdő széle [7892.1]; *Tiszalúc*: útmezsgye Felső-vető területén [7992.1]; *Újcsanáros*: Hajcsár-út vagy Nagy-út mezsgyéje [7892.3].
- 1440. *Asperugo procumbens* L.** – *Hernádnémeti*: Harangod-halom [7992.1]; *Taktaharkány*: Jajhalom mellett, műútmezsgyén [7992.2].
- 1488. *Phlomis tuberosa* L.** – *Megyaszó*: az Újharangod–Szerencs műút mezsgyéje [7892.3]; Újharangod–Újvilág-tanya közötti út mezsgyéje, az Iskola-táblánál [7892.3]; 29-es-tábla és Iskola-tábla közötti út mezsgyéje [7892.3, 7892.4]; *Taktaszada*: Harangod-ere egyik löszlezakadásán [7892.4]; Laposi-patak mente [7892.4].
- 1516. *Nepeta pannonica* L.** – *Hernádbüd*: Pogányvár [7692.4, 7792.2].
- 1534. *Origanum vulgare* L.** – *Abaújszántó*: Büdi-járó mezsgyéje [7792.2]; *Bócs*: üzemvízcsatorna menti depónián (TA – 2010) [7991.4].
- 1537. *Thymus pannonicus* All.** – *Gesztely*: az újharangodi út mezsgyéje [7892.3]; *Tiszalúc*: Lúc és Sarkad közötti műút mezsgyéje [7992.3].
- 1556. *Salvia verticillata* L.** – *Gesztely*: az újharangodi út mezsgyéje [7892.3]; *Megyaszó*: az Újharangod–Szerencs műút mezsgyéje [7892.3].
- 1562. *Salvia nemorosa* L.** – A Harangod összes száraz gypében és száraz mezsgyéjén, még az igen fiatalokon is, közönséges.
- 1567. *Lycium barbarum* L.** – *Girincs–Sajóhídvég–Tiszalúc*: Sarkad és az üzemvízcsatorna közötti műút mezsgyéje [7992.3]; *Tiszalúc*: Sarkadi-legelő [7992.3].
- 1572. *Physalis alkekengi* L.** – *Megyaszó*: Kis-erdő [7892.1, 7892.3]; 29-es-tábla és Iskola-tábla közötti út mezsgyéje [7892.3, 7892.4].
- 1641. *Veronica chamaedrys* s.l.** – *Gesztely*: az újharangodi út mezsgyéje [7892.3]; *Hernádnémeti*: a Rakottyás és a 37-es út közötti mezsgyén [7892.3, 7892.4]; *Megyaszó*: Kis-erdő [7892.1].
- 1692. *Orobancha cumana* Wallr.** – *Kesznyéten*: Abonyi-pusztá [8092.1]; *Tiszalúc*: Temető-dűlő, napraforgó-táblákban [7992.3].
- 1771. *Lonicera tatarica* L.** – *Megyaszó*: Kis-erdő, kivadulás [7892.1, 7892.3].
- 1829.2 *Aster sedifolius* subsp. *canus* (Waldst. & Kit.) Merxm.** – *Megyaszó*: Felső-tábla és Futó-tábla közötti út mezsgyéje [7892.4].
- 1853. *Inula hirta* L.** – *Megyaszó*: az Újharangod–Szerencs műút mezsgyéje [7892.3].
- 1857. *Inula salicina* L.** – *Girincs*: az Abonyi-halomtól É-ra futó műút mellett [7992.3]; *Girincs–Sajóhídvég*: a Kesznyéten–Köröm–Tiszalúc közti műutak találkozásánál [7992.3];

- Girincs-Sajóhídvég-Tiszalúc*: Sarkad és az üzemvízcsatorna közötti műút mezsgyéje [7992.3]; *Hernádnémeti*: a Rakottyás és a 37-es út közötti mezsgyén [7892.3, 7892.4]; *Megyaszó*: Kis-erdő [7892.1]; *Tiszalúc*: Lúc és Sarkad közötti műút mezsgyéje [7992.3].
- 1929. *Artemisia pontica* L.** – *Girincs-Sajóhídvég-Tiszalúc*: Sarkad és az üzemvízcsatorna közötti műút mezsgyéje [7992.3].
- 1949. *Senecio jacobaea* L.** – *Girincs*: Abonyi-halom [7992.3].
- 1957. *Senecio doria* Nath.** – *Alsódobosza*: Lapos [7892.1, 7892.3]; *Alsódobosza-Újcsanáros*: Laposi-patak mente [7892.1, 7892.3]; *Gesztely*: Újharangodi-legelő vagy Illés-tanya legelője [7892.3]; *Taktaharkány-Taktaszada*: Harangod-ere mentén [7892.4, 7992.2].
- 1999.3 *Centaurea jacea* subsp. *angustifolia* Gremlí (syn. *C. pannonica* (Heuff.) Simonk.)** – A jobb mezsgyékben általánosan elterjedt.
- 2008.1 *Centaurea scabiosa* subsp. *sadleriana* (Janka) Asch. & Graebn.** – *Gesztely*: az újharangodi út mezsgyéje [7892.3].
- 2008.3 *Centaurea scabiosa* L. subsp. *scabiosa*** – *Gesztely*: az újharangodi út mezsgyéje [7892.3]; *Tiszalúc*: Lúc és Sarkad közötti műút mezsgyéje [7992.3].
- 2024. *Podospermum canum* (C.A. Mey.) Griseb** – *Taktaharkány-Tiszalúc*: a két község határmezsgyéje, Felsőlúc-pusztánál [7992.1]; *Tiszalúc*: útmezsgye Felső-vető területén [7992.1].
- 2037. *Sonchus palustris* L.** – *Alsódobosza*: Lapos [7892.1, 7892.3]; *Alsódobosza-Újcsanáros*: Laposi-patak mente [7892.1, 7892.3].
- 2195. *Polygonatum latifolium* (Jacq.) Desf.** – *Megyaszó*: Kis-erdő [7892.1, 7892.3].
- 2196. *Polygonatum odoratum* (Mill.) Druce** – *Megyaszó*: Kis-erdő [7892.1, 7892.3].
- 2198. *Asparagus officinalis* L.** – *Gesztely*: az újharangodi út mezsgyéje [7892.3]; *Girincs*: az Abonyi-halomtól É-ra futó műút mellett [7992.3]; Pap-föld, egy árok mentén [8091.2, 8092.1]; *Girincs-Köröm-Sajóhídvég*: a Köröm felé vezető műút mezsgyéjén [7991.4]; *Girincs-Sajóhídvég-Tiszalúc*: Sarkad és az üzemvízcsatorna közötti műút mezsgyéje [7992.3]; *Hernádnémeti*: a Rakottyás és a 37-es út közötti mezsgyén [7892.3, 7892.4]; *Taktaharkány*: Sós-éri-dűlő [7992.2].
- 2504. *Panicum capillare* L.** – *Gesztely*: az újharangodi út elején, attól D-re, törmelékdombon [7891.4].

Dél-Cserehát

- 56. *Dryopteris carthusiana* (Vill.) H.P. Fuchs** – *Aszaló*: Pap-erdő [7791.4]; *Sajóvámos*: Szibériától keletre lévő erdőrészben [7791.3].
- 128 × 129. *Quercus petraea* (Matt.) Liebl. × *Q. robur* L.** – *Sajóvámos*: Fenyves-tető [7791.3].
- 129 × 131. *Quercus petraea* (Matt.) Liebl. × *Q. pubescens* Willd.** – *Aszaló*: Pap-erdő [7791.4]; *Hangács*: Szálas-tető [7791.1]; *Kázmárk*: Bánya-tető [7791.2].
- 157. *Asarum europaeum* L.** – *Boldva*: Vaddisznós [7791.3]; *Sajóvámos*: Rednek-erdő [7791.3].
- 322. *Scleranthus polycarpus* L.** – *Szikszó*: Frank-hegy [7791.4].
- 376. *Dianthus collinus* Waldst. & Kit.** – *Alsóvadász*: Fel-hegy-Hosszúk-Erdő-szer [7791.3]; *Alsóvadász-Homrogd-Kázmárk*: Bánya-tető [7791.2]; *Aszaló*: Bársonyos mentén [7791.4]; régi temető [7791.4]; *Boldva*: Gyümölcsös-tető és Ördög-patak közötti egykori legelőn [7791.3]; *Torok-erdő* [7791.1]; *Hangács*: Bársonyos-lápa és Nyilas [7791.1]; *Sajóvámos*: Vajda-tetőtől a Rednek-völgy felé néző lejtőn, felhagyott gyümölcsösben [7791.3].

- 418. *Clematis integrifolia* L.** – *Alsóvadász*: homroghi műút mentén [7791.1, 7791.3]; *Hosszúk* [7791.3]; *Aszaló*: régi temető; Bécsi kertek alja [7791.4]; *Kázmárk*: Pipis [7791.2].
- 423. *Clematis recta* L.** – *Hangács*: Bársonyos lápa és Nyilas [7791.1].
- 424. *Adonis vernalis* L.** – *Hangács*: Szálas-tető [7791.1]; Bársonyos lápa és Nyilas [7791.1]; *Monaj*: Léhi-tábla alatt [7791.2].
- 460. *Thalictrum aquilegifolium* L.** – *Aszaló*: Pap-erdő [7791.4].
- 462. *Thalictrum minus* L.** – *Hangács*: Szálas-tető [7791.1]; Bársonyos lápa és Nyilas [7791.1]; *Homrogd*: Szőlőhegy [7791.2]; *Kázmárk*: Felsőkázmárki temető mellett [7791.2]; *Léh*: Szőlőhegy [7791.2]; *Monaj*: Léhi-tábla alatt [7791.2].
- 485. *Corydalis cava* L.** – *Sajóvámos*: Rednek-völgy; Rednek-erdő [7791.3].
- 516. *Hesperis tristis* L.** – *Hangács*: Szálas-tető [7791.1].
- 518. *Hesperis sylvestris* Crantz** – *Aszaló*: Kút-völgy; Pap-erdő [7791.4].
- 678. *Rosa spinosissima* L.** – *Boldva*: Gyümölcsös-tető és Ördög-patak közötti legelőn [7791.3].
- 685. *Rosa gallica* L.** – *Alsóvadász*: Fel-hegy–Hosszúk–Erdő-szer [7791.3]; *Aszaló*: Szőlőhegy [7791.4]; *Hangács*: Szálas-tető [7791.1]; Bársonyos lápa és Nyilas [7791.1]; *Kázmárk*: Felsőkázmárki temető mellett [7791.2]; *Léh*: Szőlőhegy [7791.2].
- 711. *Sanguisorba officinalis* L.** – *Monaj*: Barna-szög [7791.1].
- 720. *Potentilla alba* L.** – *Hangács*: Bársonyos lápa és Nyilas [7791.1].
- 821. *Cerasus fruticosa* (Pall.) Woronow** – *Léh*: Szőlőhegy [7791.2].
- 935. *Ononis arvensis* L.** – *Aszaló*: mocsárrét Kegyetlen felé [7791.4].
- 972. *Trifolium rubens* L.** – *Aszaló*: Pap-erdő [7791.4].
- 1035. *Linum perenne* L.** – *Boldva–Hangács*: Jancsó-oldal menti határmezsgyén [7791.1].
- 1047. *Euphorbia villosa* Waldst. & Kit.** – *Aszaló*: Mart alja, a beszántott Bársonyos-mederben [7791.4].
- 1070. *Dictamnus albus* L.** – *Aszaló*: Pap-erdő [7791.4]; *Hangács*: Szálas-tető [7791.1]; *Sajóvámos*: Rednek-erdő [7791.3].
- 1156. *Viola mirabilis* L.** – *Aszaló*: Pap-erdő [7791.4]; *Sajóvámos*: Fenyves-tető; Rednek-erdő [7791.3].
- 1163. *Viola elatior* Fr. subsp. *elatior*** – *Monaj*: Barna-szög [7791.1].
- 1164.2 *Viola canina* subsp. *montana* (L.) Hartm.** – *Aszaló*: Pap-erdő [7791.4].
- 1244. *Eryngium planum* L.** – *Alsóvadász*: Fel-hegy–Hosszúk–Erdő-szer [7791.3].
- 1392. *Vinca herbacea* Waldst. & Kit.** – *Hangács*: Szálas-tető [7791.1]; *Kázmárk*: Pipis [7791.2].
- 1413. *Buglossoides purpureocaerulea* (L.) I.M. Johnston** – *Aszaló*: Pap-erdő [7791.4]; *Hangács*: Szálas-tető [7791.1].
- 1422. *Echium maculatum* L.** – *Hangács*: Bársonyos lápa és Nyilas [7791.1].
- 1423. *Pulmonaria obscura* Dumort.** – *Sajóvámos*: Rednek-völgy [7791.3].
- 1488. *Phlomis tuberosa* L.** – *Alsóvadász*: Berek alja [7791.3]; Fel-hegy–Hosszúk–Erdő-szer [7791.3]; *Hangács*: Szálas-tető [7791.1]; Bársonyos lápa és Nyilas [7791.1]; *Hangács–Homrogd–Monaj*: Diczháza feletti bérce, mezsgyében [7791.1]; *Homrogd*: a falutól északnyugatra lévő juhlegelőn [7791.1]; *Kázmárk*: keleti Szőlőhegy [7791.2]; Felsőkázmárki temető mellett [7791.2]; *Szikszó*: Frank-hegy [7791.4].
- 1590. *Gratiola officinalis* L.** – *Aszaló*: Mart alja, a beszántott Bársonyos-mederben [7791.4].
- 1724. *Galium rubioides* L.** – *Aszaló*: régi temető [7791.4]; *Sajóvámos*: Vajda-tetőtől a Rednek-völgy felé néző lejtőn, felhagyott gyümölcsösben [7791.3].
- 1726. *Galium odoratum* (L.) Scop.** – *Sajóvámos*: Rednek-patak mentén, többfelé [7791.3].

- 1929. *Artemisia pontica* L.** – *Alsóvadász*: Fel-hegy–Hosszúk–Erdő-szer [7791.3]; Gózeke-dűlő melletti gyümölcsösben [7791.4]; *Kázmárk*: Pipis [7791.2]; *Léh*: Szőlőhegy [7791.2].
- 1954. *Senecio sarracenicus* L.** – *Aszaló*: Hernád-part [7791.4, 7891.2].
- 1957. *Senecio doria* Nath.** – *Alsóvadász*: szikszói műút mentén [7791.3]; *Monaj*: Léhi-tábla alatt [7791.2].
- 2003. *Centaurea cyanus* L.** – *Hangács*: Szálas-tető mellett, szántó szélén [7791.1].
- 2005.1 *Centaurea triumfettii* All. subsp. *stricta* (Waldst. & Kit.) Dostál** – *Hangács*: Bársonyos lápa és Nyilas [7791.1]; *Homrogd*: Szőlőhegy [7791.2].
- 2155. *Ornithogalum brevistylum* Wolfner** – Közönséges. *Alsóvadász*: Gózeke-dűlő melletti gyümölcsösben [7791.4]; *Alsóvadász–Homrogd–Kázmárk*: Bánya-tető és Mogyorós-tető [7791.2]; *Aszaló*: Bársonyos mentén [7791.4]; régi temető [7791.4]; Szőlőhegy [7791.4]; *Hangács*: Szálas-tető [7791.1]; Zalogos-part [7791.1]; Bársonyos lápa és Nyilas [7791.1]; *Hangács–Homrogd–Monaj*: Diczháza feletti bérce, mezsgyében [7791.1]; *Homrogd*: Szénamáli-bérc [7791.1]; Proletár-földektől DK-re [7791.2]; Vigyorgó-dűlő [7791.2]; Szőlőhegy [7791.2]; *Kázmárk*: Pipis [7791.2]; keleti Szőlőhegy [7791.2]; Felsőkázmárki temető mellett [7791.2]; Léh felé a Vasonca mentén [7791.2]; *Léh*: Szőlőhegy [7791.2]; *Monaj*: Léhi-tábla alatt [7791.2].
- 2235. *Lilium martagon* L.** – *Sajóvámos*: Rednek-erdő [7791.3].
- 2357. *Melica altissima* L.** – *Aszaló*: Sárkány; Kút-völgy [7791.4]; *Kázmárk*: keleti Szőlőhegy [7791.2].
- 2471. *Milium effusum* L.** – *Boldva*: Vaddisznós [7791.3].
- 2475. *Stipa tirsia* Steven em. Čelak.** – *Sajóvámos*: Vajda-tetőtől a Rednek-völgy felé néző lejtőn, felhagyott gyümölcsösben [7791.3].
- 2541. *Typha laxmannii* Lepech.** – *Aszaló*: régi Bársonyos mederben, a Hajcsárút folytatásában [7791.4].
- 2677. *Cephalanthera longifolia* (L.) Fritsch** – *Boldva*: Vaddisznós [7791.3]; *Sajóvámos*: Kiserdő [7791.3].

Köszönetnyilvánítás

Köszönettel tartozom Farkas Józsefnek, Csathó András Istvánnak, Takács Attilának és Bede Ádámnak hasznos tanácsaikért, illetve az irodalmazásban nyújtott segítségért. Külön köszönöm Takács Attilának, hogy adatait számomra közlésre átengedte.

Irodalom

- CSATHÓ A. I. (2009): A mezsgyék természetvédelmi jelentősége és védelmük időszerűsége. – *Természetvédelmi Közlemények* 15: 171–181.
- CSATHÓ A. I. (2010): A mezsgyék természetvédelmi jelentősége a Csanádi-háton. – In: MOLNÁR Cs., MOLNÁR Zs. & VARGA A. (szerk.), „Hol az a táj szab az életnek teret, Mit az Isten csak jókedvében terem.” MTA ÖBKI, Vácrátót, pp. 230–233.
- FARKAS J. (1996): Védett növények a Cserehát dombvidékén. – *Kanitzia* 4: 185–201.
- FARKAS J. (2004): *L2x típusú erdők a vizsgált kvadrátokban*. – Kézirat, Szikszó–Vácrátót, 3 pp.
- FARKAS J., GULYÁS G. & LUKÁCS B. A. (2007): Adatok a Hernád-völgy flórájának ismeretéhez. – *Kitaibelia* 12 (1): 97–101.
- FARKAS T. (2011): Adatok Borsod-Abaúj-Zemplén megye flórájához I. – *Kitaibelia* 15: 167–179.
- FEKETE G. (1965): *Die Waldvegetation im Gödöllőer Hügelland*. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 223 pp.
- GOMBOCZ E. (1945): *Diaria itinerum Pauli Kitaibelii I–II*. – MTM, Budapest, 1005 pp.
- HANKÓ Z. (1990): *Megyaszó története*. – Megyaszó Községi Közös Tanács, Megyaszó, 375 pp.
- HUDÁK K. (2008): 1.9.33 Harangod. – In: KIRÁLY G., MOLNÁR Zs., BÖLÖNI J., CSIKY J. & VOJTKÓ A. (szerk.), *Magyarország földrajzi kistájainak növényzete*. MTA ÖBKI, Vácrátót, p. 59.

- JAKUCS P. (1952): Új adatok a Tornai-karszt flórájához, tekintettel a xerotherm-elemekre. – *Annales Biologicae Universitatum Hungariae* 1: 245–260.
- JAKUCS P. (1954): Florisztikai adatok a Tornai-karsztról. – *Botanikai Közlemények* 45 (3-4): 255–257.
- JAKUCS P., SIMON T. & ZÓLYOMI B. (1968): 5-ös és 7-es térképlap részei. – In: JAKUCS P. (szerk.), *Magyarország 1:200 000-es vegetációtérképe*. Kézirat, MTA Földrajztudományi Kutató Intézet.
- KIRÁLY G. (2003): A magyarországi flóratérképezés módszertani alapjai. Útmutató és magyarázat a hálótérképezési adatlapok használatához. – *Flora Pannonica* 1 (1): 3–20.
- KIRÁLY G. (szerk.) (2009): *Új magyar fűvészkönyv. Magyarország hajtásos növényei. határozókulcsok*. – Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvafő, 616 pp.
- LAKATOS E. (1967): *A Szerencsi szigethegység és a határos Hernád-völgy növénytársulásai*. – Doktori értekezés, ELTE TTK Növényrendszertani és Ökológiai Tanszék.
- LAKATOS E. (1975): A Szerencsi szigethegység és a határos Hernád-völgy növénytársulásai. – *Abstracta Botanica* 3: 113–119.
- LŐKÖS L. (szerk.) (2001): *Diaria itinerum Pauli Kitaibelii III*. – MTM, Budapest, 464 pp.
- MOLNÁR Cs., CSATHÓ A. I. & TÜRKE I. J. (2012): Újabb botanikai tanulmányút Etelközbe. Összehasonlító erdőssztyepp-tanulmányok III. – *Botanikai Közlemények* 99 (1): 17–45.
- MOLNÁR Cs. & TÜRKE I. J. (2007): Adatok az Eperjes–Tokaji-hegylánc déli felének növényvilágából. – *Kitaibelia* 12 (1): 108–115.
- MOLNÁR V. A. (2007): *Kitaibel Pál élete és öröksége*. – Kitaibel Kiadó, Debrecen, 220 pp.
- MOLNÁR Zs. (1996a): Ártéri vegetáció Tiszadob és Kesznyéten környékén I. Tájégtörténeti, florisztikai és cönológiai értékelés. – *Botanikai Közlemények* 83 (1–2): 39–50.
- MOLNÁR Zs. (1996b): Ártéri vegetáció Tiszadob és Kesznyéten környékén II. A keményfaliget-erdők (*Fraxino pannonicae-Ulmetum*) története és mai állapota. – *Botanikai Közlemények* 83 (1–2): 51–69.
- NYÍRI T. (2003): Szerencs és környéke természeti értékei és azok megjelenítése a Bocskai István Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola helyi tantervében. – In: FRISNYÁK S. & GÁL A. (szerk.), *Szerencs és a Zempléni-hegység*. Konferenciakötet, Szerencs, pp. 319–333.
- NYÍRI T. (2005): Szerencs és környéke növénytársulásai. – In: FRISNYÁK S. & GÁL A. (szerk.), *Szerencs, Tokaj-Hegyalja kapuja*. Konferenciakötet, Nyíregyháza-Szerencs, pp. 39–50.
- SZABÓ J. (1997): Magaspartok csuszamlásos lejtőfejlődése a Hernád-völgyben. – *Földrajzi Közlemények* 121 (1–2): 17–46.
- TAKÁCS A., SCHMOTZER A. & SÜLYÖK J. (2013): Florisztikai adatok a Sajó–Hernád-sík területéről. – *Kitaibelia* 18 (1–2): 73–88.
- TAKÁCS A. & ZSÓLYOMI T. (2011): Adatok a Taktaköz flórájának ismeretéhez. – *Kitaibelia* 15 (1–2): 25–34.
- VARGA Z., BORHIDI A., FEKETE G., DEBRECZY Zs., BARTHA D., BÖLÖNI J., MOLNÁR A., KUN A., MOLNÁR Zs., LENDVAI G., SZODFRIDT I., RÉDEI T., FACSAR G., SÜMEGI P., KÓSA G. & KIRÁLY G. (2000): Az erdőssztyepp fogalma, típusai és jellemzésük. – In: MOLNÁR Zs. & KUN A. (szerk.), *Alföldi erdőssztyepp-maradványok Magyarországon*. WWF füzetek 15., pp. 7–19.
- VIRÓK V. & FARKAS R. (2007): Florisztikai adatok Borsod-Abaúj-Zemplén megye északi részéről II. – *Kitaibelia* 12 (1): 73–79.
- VIRÓK V., FARKAS R., GULYÁS G. & SRAMKÓ G. (2011): Florisztikai adatok Borsod-Abaúj-Zemplén megye északi részéről III. – *Kitaibelia* 15 (1–2): 73–84.
- ZÓLYOMI B. (1968): 5-ös térképlap része. – In: JAKUCS P. (szerk.), *Magyarország 1:200 000-es vegetációtérképe*. Kézirat, MTA Földrajztudományi Kutató Intézet.
- ZÓLYOMI B. (1969): Földvárak, sáncok, határmezsgyék és a természetvédelem. – *Természet Világa* 100 (12): 550–553.
- ZÓLYOMI B. (1989): Természetes növénytakaró, 1:1.500.000. – In: PÉCSI M., BASSA L., BELUSZKY P. & BERÉNYI I. (szerk.), *Magyarország nemzeti atlasza*. Kartográfiai Vállalat, Budapest, p. 89.
- ZÓLYOMI B. & FEKETE G. (1994): The Pannonian loess steppe: differentiation in space and time. – *Abstracta Botanica* 18 (1): 29–41.